ПО КОНФІСКАТІ НАКЛАД ДРУГИЙ

Ч. 243 (12.899). Львів, четвер 29. жовтня 1931. Pocztowa opłatę zapłacono ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол. Чвертьрічно 15·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „ ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці і Канаді 1 долар Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. — В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. — ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

На порозі нового півстоліття „Рідної Школи".

Рівно 50 років тому, а саме 29. жовтня 1881 року, зійшлося у Львові тринацять фундаторів — з них у живих залишився лише один — о. Олександер Стефанович, — щоби уконституувати „Руске Педаґоґічне Товариство", спадкоємцем якого є Товариство „Рідна Школа".

Тяжкий хрест випав на долю цього Товариства. Кожний крок на шляху розвитку Товариство мусіло здобувати з великим напруженням сил та невпинною боротьбою з несчисленними ворогами, що за всяку ціну намагалися придушити культурно-освітній рух серед українського громадянства в Галичині.

Діяльність Товариства при такій ситуації вимагала весь час від його керманичів не тільки фахового знання культурно-освітньої справи, але ще більше — міцних нервів і залізної волі, щоби в боротьбі за українську школу невпохитно здержувати натиск ворога та вперто пробиватися наперед. А ця боротьба за українську школу ввесь час велася в мало сприятливих умовах для українського громадянства, про які так красномовно розповідає сучасний історик „Рідної Школи" — Л. Ясінчук у своїй книжці „50 літ Рідної Школи".

Отже не будемо дивуватися тому, що біланс 50-річної діяльности Товариства лише в незначній мірі компенсує ті сили й жертви, які віддало в боротьбі за українську школу, а натомісць в повній мірі відбиває агресивну політику польського громадянства, що уживало й уживає всіляких засобів для того, щоби положити край проявам культурного руху серед українського громадянства.

Одним з яскравих прикладів цієї політики можуть бути ті факти і події, що мали місце підчас плебісциту в справі мови навчання в школах, а які причинилися до майже цілковитого знищення українських шкіл.

Зрозуміло, що „Рідна Школа" найбільшу увагу присвячує справі засновування приватних українських шкіл, щоби цим засобом зберегти нашу молодь від денаціоналізації, яка загрожує їй у польській чи утраквістичній школі.

Але тепер справа з шкільним навчанням дітей українського народу ще погіршилася: в звязку з сучасною економічною крізою в Польщі зліквідовано та зредуковано тисячі державних шкіл, в наслідок чого не одна сотка української дітвори залишається тепер поза будьякою державною школою.

Надзвичайно тяжкі завдання повстають перед Товариством „Р. Ш." на порозі нового півстоліття його існування, тим більше, що це йде в парі з ослабленням тих живих соків, які єдино творять фінансову базу Товариства.

Все-ж можна сподіватися, що заклик Головної Управи Т-ва про ювилейну осінню збірку „Рідної Школи" найде якнайгарячіший відгук серед українського громадянства. Своєю жертвенністю на освітню справу українське громадянство засвідчить як свою пошану до Ювилята, так і свідомість національного обовязку— рятувати нашу молодь від анальфабетизму та денаціоналізації.

Згадуючи сьогодні важкий шлях, який пройшло Товариство „Рідна Школа" за час свого існування, ми не можемо не віддати глибокої пошани всім тим працівникам цього Товариства, які не дожили до сьогоднішнього свята, а на честь живих проголосимо: слава сучасним діячам, що віддають свої сили й жертви на велике діло виховання молодого покоління!

Щоби протиукраїнському шкільному фронтові протипоставити такий-же єдиний український фронт, станьмо всі під прапор нашого Ювилята-Товариства „Рідна Школа", минула діяльність якого була перейнята одною ідеєю — в дітях наше майбутнє, тільки через рідну школу йде шлях до найвищого добра народу.

Ст. Сірополко.

За підстави нашої суспільної аґрономії.

1. Агрономи — основа суспільної агрономії.

Демократизація науки й поступу принесла з собою нову форму агрономічної праці: суспільну аґрономію. Суспільна аґрономія має за завдання обслужити агрономічною допомогою та наукою найширші верстви хліборобського населення, а в звязку з тим має формувати нові види хліборобських організацій: професійних, продукційних та збутових.

Для нашого народу на західних землях суспільна агрономія важна як чинник поступу в сільському господарстві та як звено одної з ділянок орґанізації наших хліборобів. Суспільно-агрономічну роботу переводить у нас наше населення через кружки, філії та Головне Т-во „Сільський Господар", а головним двигуном цієї роботи по периферіях та в Центдалі є — агроном.

У системі суспільної аґрономії без аґронома — вчителя поступового господарства, без аґронома — організатора хліборобської продукції, без агронома — орґанізатора збуту хліборобських продуктів, не можна поступити ні одного кроку. Коли важко обійтися без агронома у великому господарстві, яке обіймає лише сотні чи тисячі гектарів землі, то щож говорити про орґанізацію хліборобства на такому просторі як повіт, округа чи край, де виступають сотні, тисячі, а то й міліони поодиноких господарств. А їх працю треба направляти на точно означені рейки, їх продукцію треба нормувати після докладно означених плянів, а їх збут треба наставляти так, щоби він приносив користь не тільки даному районові, але й поодиноким господарям зокрема. Суспільна агрономія створила новий тип аґронома, агронома на народній службі, агронома суспільника, який далеко відбігає від агронома-техніка, що працював давніше на поміщицьких маєтках. Теперішний аґроном, який посвячується суспільній агрономії мусить бути крім того, що є добрим техніком, не менше добрим економістом, добрим пропагатором та добрим організатором.

Для виховання таких аґрономів-суспільників йдуть сьогодні праці по всіх державах, де хліборобство відіграє якунебудь більшу ролю. Недавно тому відбувся зїзд представників всіх високих агромічних шкіл Чехословаччини, на якому розважано нову програму навчання в тих школах, а яка має бути примінена саме до завдань нової великої ділянки народнього господарства, якою є суспільна агрономія. Рівночасно подібна робота відбувається і по німецьких та італійських високих школах, а введення таких викладів, як орґанізація хліборобських товариств, хліборобська кооперація, орґанізація збуту продуктів, орґанізація селянських господарств, селянська рахунковість і т. д. свідчить про те, що і наука мусить примінитися до цеї нової ділянки агрономії. Суспільна агрономія розвинулася в останніх роках найсильніше в Італії та Чехословаччині, даючи надзвичайно позитивні висліди, які проявляються не тільки в докладному простудіюванні села та докладному зорґанізуванні широких мас селянства для продукції і збуту, але також у загальному високому рівні культури тамошніх сіл взагалі, а хліборобства зокрема.

Та до зорґанізування відповідної суспільно-агрономічної праці потрібний власне агроном. Не тільки агроном з високою освітою але теж агроном з середньою і нижчою освітою. Тимто й пояснюється теж величезний розвиток хліборобського шкільництва у тих країнах, де суспільна агрономія розвивається та має відповідну опіку держави. В одній з молодих держав, Чехословаччині, яка територією рівняється нашим західним землям, з числом хліборобського населення є близько 600 тисяч меншою від українського хліборобського населення на наших землях, істнує поза 4 високими школами, близько 1250 хліборобських шкіл ріжних ступенів і видів, у яких в останньому тільки шкільному році студіювало поверх 30.000 учнів. З того ясно виходить, що було кому працювати в ділянці суспільної аґрономії, а держава дбала за те, щоби кадри агрономів збільшувалися.

Дуже важною справою в суспільній агрономії є кермування цією працею в поодиноких районах; воно мусить опинитися в руках агрономів з вищою освітою, бо тільки вони можуть бути саме тими агрономами-економістами та агрономами-техніками вищого типу, про яких ми говорили, що на них спирається вся доля суспільної агрономії. Коли знову візьмемо для порівнання Чехословаччину, то там працює сьогодні аж 1200 інжинірів-агрономів, з яких більшість працює саме в ділянці суспільної агрономії; з останньої статистики виходить, що з тих інжинірів-агрономів 53 проц. працює в суспільній агрономії, 24 проц. практично в господарствах, 14 проц. у спеціяльних агрономічних заняттях (прим. науково), а 9 проц. у інших фахах. Розділ після поодиноких груп вказує виразно на те, що праця кермуючих людей у чехословацькому хліборобстві звернена саме на суспільну агрономію, як одну з найважніших ділянок праці в хліборобстві.

Для порівнання наведемо, що наших агрономів взагалі було в краю в роках доброї господарської конюнктури себто в 1928—29 рр. около 60. Тепер працює у фахах, які зближені до агрономії або в самій агрономії 37 агрономів, а з них є тільки 19 занятих у самій суспільній агрономії. З дальших агрономів 15 розділяється: 7 на практичне заняття в себе, а 8 є без заняття. Отже разом наших агрономів на західних землях є всього зверхом 50. Для унагляднення порівнаємо нашу територію і населення з подібним населенням і територією Чехословаччини. У Чехословаччині випадає 1 інжинір-агроном на 4.400 мешканців-хліборобів, або на около 880 господарств або на 3—4 села. У нас випадає один інжинір-агроном на 120.000 хліборобського населення або на 24 тисячі господарств, або на около 100 сіл. Коли взяти агрономів після території, то в ЧСР випадає один інжинір-агроном на 11 кв. кільометрів, а у нас на 2.800 кв. км. Не треба забувати, що крім інжинірів-агрономів працюють у ЧСР у далеко більшій кількости агрономи з нижчою та се

редньою освітою, яких нараховують десятки тисяч, а крім того населення підготоване у хліборобських школах не якнебудь, бо один учень тих шкіл припадає на кожних 150 хліборобів або на кожних 30 господарств. У таких умовинах суспільно-агрономічна праця куди краща і видатніша, ніж у наших, про які просто жах говорити.

Однак і наша суспільна аґрономія не могла станути, а мусіла шукати шляхів, коли вже не працювати, то бодай проколюватись у нашому хліборобському орґанізмі для зазначення, якими шляхами мусимо йти і ми, щоб не бігти взад тоді, як другі ідуть семимилевими кроками вперід.

Інж. Евген Храпливий.

Величезні фінансові трудноші Радсоюзу.

В останніх днях облетіла світові біржі вістка, що Радянський Союз оголосить в короткому часі невиплатність. Малоб це статись у звязку з платностями, що припадають на місяць листопад за машини і товарі, побрані на реалізацію пятилітки. У берлінській „Германії“ появилася навіть стаття, яка на основі обчислень подавала конечність оголошення невиплатности більшовиків і предсказувала вслід за цим великі політичні потрясення в Радянському Союзі. Більшовики заперечили цьому, але цікаві на такі прояви часописи зареєстрували низку інтересних фактів про фінансове і торговельне положення Союзу.

І так фактом є, що експорт Союзу, який одинокий може дати гроші на покриття закордонних зобовязань, змалів на 22 проц. у своїй вартости наслідком знижки цін на сирівці і хліборобські продукти, хоч його скількість збільшилася на 11 проц. Отже господарська кріза нерадянського світу, якою більшовики так тішились, вдарила надзвичайно болючо саме у торговельний і платничий білянс Радянського Союзу. Наслідком зменшення закордонних торгів стало трудним питання заплати зобовязань, які накопичились на цей рік за побрані давніше машини і товарі. За пятилітку треба платити капіталістам, а тут на лихо кріза в капіталістичному світі, яка бе по всіх більшовицьких передбаченнях і сподіваннях. Зобовязання більшовиків за пятилітку перед закордонним капіталом доходять до 650 міліонів долярів, з того в Німеччині коло 300 міліонів долярів, в Анґлії 60 міл. долярів, решта в Америці, Італії і т. д. Це все короткоречинцеві кредити на підклад векслів, які зесконтовано в закордонних банках.

У найближчому часі припадає платність около 120 міл. долярів у німецьких банках, а около 60 міл. долярів в американських фірмах. Що з тими платностями нелегка справа видно з того, що закордонні торговельні представництва Ралянського Союзу дістали від центральної влади доручення, за всяку ціну добути відповідну кількість закордонних девіз або готівки за вивезені продукти і сирівці — а з цим серед теперішних умовин в Европі нелегко. Колиб це не вдалося, доручено переговорювати за пересунення речинців платности листопадових векслів на пізніше. Чи на це погодилибся вірителі — ледви чи правдоподібне.

У звязку з цими трудноцами Радсоюзу богато фірм і банків, головно американських обмежило дальші кредити. Це важке положення примушує теж більшовиків вивозити рештки збіжа, скір, дерева і т. д. за кордон і тому ясно, чому навіть колгоспам забирають всі збіжеві запаси, не лишаючи навіть на прожиток і засіви, про що у нас вже була мова.

Так-то виглядає більшовицька пятилітка, будована за гроші капіталістів, а коштом повного знищення широких мас трудового населення Радсоюзу.

—о—

Вітос, Ліберман і тов. на лаві обвинувачених.

Враження і рефлексії з першого дня процесу б. берестейських вязнів.

(Від нашого кореспондента.)

Варшава, 26. жовтня 1931.

Редакція „Діла“ була настільки передбачливою, що заздалегідь просила президію окружного карного суду у Варшаві зарезервувати для її представника карту вступу на т. зв. берестейський процес (офіціяльна назва того процесу: „справа обвинувачення Варліцького і тов.“). І лише завдяки цьому підписаний представник „Діла“ міг ще сьогодні в останньому моменті (львівський швидкий потяг приходить до Варшави пів до 9 зранку, а розправу назначено на год. 9) добути спеціяльну пресову карту вступу і таким робом побільшити ту частину слухачів процесу, яких на салі розправи — найбільше.

Справді: невеличка (у варшавському суді найбільша) саля, переділена на дві частини, передню більшу для обвинувачених, оборонців і кореспондентів преси, та задню меншу для публики — світить пустками на місцях, які — здавалось би — повинні бути вщерть наповнені не лише своякамн обвинувачених, але й представниками світа політики й усіх інтересованих верств польського громадянства. Серед тієї нечисленної публики звертає на себе увагу Новачинський, який шукає тут інвенції до статтей, за які вже так гірко натерпівся (як відомо, публіцистичні виступи того ендецького діяча пера стягнули на нього кількакратно напасників, які м. ін. геть позбавили його одного ока), — і стареча, але кремезна, постать редактора соціялістичного бельгійського часопису „Ді Пепль“, Де Брукера, одного з делеґатів Бельгії до Ліґи Націй. Цей останній має мабуть найкраще враження з першого дня розправи зпоміж усіх присутніх, бо — кажуть — ні одного слова не розуміє по польськи... Ще кілька мущин і кільканацять жінок — ось ціла „публика“.

Зате густо у передній частині салі. Праворуч — 11 обвинувачених, перед ними 14 оборонців і кількох їхніх аплікантів, ліворуч салі — на кількох лавках — около 40 журналістів. Поміж обвинуваченими — 3 бувші польські міністри, з них один трьохкратний премієр, кавалір найвищого у Польщі ордену „Білого Орла“. Шість теперішніх соймових послів та всі обвинувачені — колишні посли. Всі вони теж б. берестейські вязні. З недавніх мешканців військової вязниці Берестя немає тут тільки трьох поляків: Корфантого, якого не видав шлеський сойм, ендека Дембського, проти якого припинено слідство, і б. „бебека“ Бацьмаги, засудженого за кримінальні провини. Нема теж усіх українців.

Поміж адвокатами самі „аси“ варшавської палестри: Беренсон, Штеплінг Шуплей, місця ще зарезервовані для Новодворського, Смяровського... А поміж журналістами — представники ріжноязичної преси в Польщі, закордонно-німецької, французької офіціяльної аґенції „Аваса“, „Шікаґо Трібюн“ і ін.

На підвищенню, на якому засідають представники суду, звертають увагу два рідкі явища: аж два прокуратори і — абсолютний брак інших судовиків, які в таких великих і цікавих процесах займають звичайно ґусто місця під стіною, слідкуючи за ходом справи. Тут, здається, найбільше зацікавлені ґазетярі й адвокати...

*

Обмежуючись до повищого короткого накреслення так мовити зовнішньої декорації цієї будь-що-будь небуденної судової розправи та переходючи до питання: хто нею цікавиться і чим вона собою цікава, — по правді важко на це питання відповісти.

З усіх політичних розправ, на яких підписаний був колинебудь у своому житті, не пригадує він собі такої нецікавої і... неповажної атмосфери, яка панує ось тут нині, в першому дні процесу, який одночасно своєю сензаційністю перевищає безумовно все, що бачили до цього часу всі судові салі розправ відродженої Польщі. Це не субєктивне почуття справоздавця, це обєктивне ствердження факту, про який наявно свідчать фізіономії і розмови підсудних, оборонців, журналістів і публики.

Бачив я нпр. у 1918 р. інсценізований німцями процес Голубовича у Києві: хоч як недостойно поводився тоді той б. український премієр, а проте на салі таки царила поважна атмосфера, — в декого було тоді злорадство, в декого гнітуче почуття національної траґедії, але всі здавали собі справу з поваги моменту. Бачив я процес проти Штайґера — більше ніж нецікавого, пересічного молодого чоловіка, якого лише іронія долі хотіла насилу зробити „героєм“: памятаємож усі, що той процес витворив аж фанатиків серед розгарячкованої авдиторії. Ба, алеж у цій самій салі при вул. Мйодовій 15 у Варшаві йшов у червні 1929 року (як це ще недавно!) процес теж проти одного (лише одного) бувшого польського міністра, в якому обвинувачував один із нинішніх підсудних: автор цих рядків чудово пригадує собі, яка нестерпна атмосфера вкралася тоді до цієї самої салі, коли то Державний Трибунал судив Чеховича а Ліберман грав ролю прокуратора. А чейже тоді річ по суті йшла лише за гроші, за право законного чи незаконного видаткування грошей, і то не до власної кишені, і всі тоді теж знали, що той процес є лише одним із засобів суто-політичної боротьби.

Чим-же пояснити цю мало-цікаву, або вірніше: *мало поважну* (бо саме тому вона є цікавим обєктом міркувань) атмосферу на розправі, на якій судять за державну зраду, за організування державного перевороту, за підготовку до збройного маршу на Варшаву, — судять за всі ті й чимало інших подібних злочинів, які вичисляє обємистий на 108 сторінок машинового друку акт обвинувачення, — це недавніх найвищих державних достойників та й нинішніх шости членів законодатної палати?!

*

Вже в перервах розправи йшли на цю тему палкі розмови поміж журналістичною братією. Здається, що найближче правди стоять два пояснення: передовсім величезний діяпазон, який існує поміж провинами, які закидає акт обвинувачення, і персонажем обвинувачених з одного боку та персонажем свідків, що мають доказати вину підсудних. Ці свідки заповнюють гарну велику ждальню та всі входи до неї. Це рядові функціонарі мундурованої і немундурованої поліції, приїзжі з ріжних сторін Польщі на те, щоби свідчити про ріжні виступи поодиноких обвинувачених на сходинах, зборах і вічах. І тут ніяк неможливо не думати про те, що ось на лавці обвинувачених є чейже могутній вперед кількох літ міністр внутрішніх справ (Кернік), який був приклонником „сильного“ курсу, опертого на державній адміністрації (себто й поліції), могутній трьохкратний шеф кабінету, який був довіреним воєнним кабінетом тодішнього начальника держави й начального вожда маршала Пілсудського, — та що взагалі на лаві обвинувачених також сидять проміненті польські політики, активні співтворці нинішньої польської держави. Порівнання, які тут насуваються, і ріжні рефлексії, хоч може і докладно несформуловані, проте мимохіть мусять обнизити повагу моменту. І не поможуть тут ніякі сентенції про кругле колесо фортуни, бо ці сентенції у даному випадку не всилі викресати враження ніякої траґедії. Щонайвище — дивно...

Другою причиною цієї атмосфери це повна індиферентність, просто подиву гідна байдужість варшавської вулиці. Ледви кілька днів тому йшов у Львові процес кількох жидівських звичайних бандитів. Крізь вулицю Баторого переливалися юрби народу, які до пізної ночі вичікували присуду... Сьогодні на лавці обвинувачених у Варшаві засіли лідери найстарших і хіба наймогутніших польських політичних партій: творець і вожд хлопського руху та співтворці і вожди, активні вчорашні і нинішні боєвики польського соціялістичного табору. А на вулиці перед судовим будинком нема буквально горстки кільканацяти цікавих! Деж ці хлопські маси дужого Вітоса, вірного своїм чоботам і ковнірикові без краватки, де робітничі лави всіх тих, що нібито держать керму всіх найважніших (на папері) робітничих соціялістичних польських організацій?! Чи читав хтонебудь з них життєпис Ґандія, якого процес в Індіях стягав буквально сотки тисяч і міліони прочан з найдальших закутин великанського краю?! Але нащо Ґандія й Індій, — адже й соціялістичні вязні старої Австрії (Адлер) та Німеччини (Гарден) самим німбом своїх імен держали орґанізовані ряди однодумців у найвищому напруженні почувань, думок і нервів. Маразм політичних партій у Польщі відбиває свою трупячу голову у дзеркалі нинішнього берестейського процесу.

Поганий процес — з якогонебудь боку на нього глядіти.

І. Кедрин.

Русифікація України.

Останні події на Рад. Україні вказують на найновіший політичний курс радянської влади в національному питанні. Наявним показчиком цього курсу є цілковите усунення українських написів з публичних будинків і залізничих станцій. Навіть у Харкові, офіціяльній столиці України, усунено недавно українські написи з головного залізничого двірця. Новий курс, який в комуністичних колах називають „дезукраїнізацією України“ (фактично це нова русифікація), захопив навіть научні заведення. В геодезійному інституті в Харкові, де донедавна викладали по українськи, тепер тільки трьох професорів послугується українською мовою. Русифікація обняла теж т. зв. інститути народньої освіти, що заступають в Радянщині давні університети. Характеристичне, що радянська влада, яка донедавна вживала репресій супроти службовців, що противилися українізації, тепер потурає цьому становищу російського елементу на Україні, апробуючи русифікацію земель, які називають українською державою

З життя Волині.

Сойминова торговля. Рівенському соймикові захотілося виявити ще одно добродійство українському населенню, а саме торгувати з ним предметами сільського господарства. Набрав він у волинського рільничо-торговельного синдикату товарів на суму 397 тисяч золотих, продав їх за 160 зол. (!), які пішли на адміністраційні й маніпуляційні видатки, і відмовився заплатити борг синдикатові. Справу розглядав окружний суд, який присудив синдикатові згадану суму 397 тисяч зол., та ще 11 тисяч зол. судових коштів, разом 408 тисяч зол. Звичайно, синдикат задоволений. Але чи буде задоволене цією соймиковою торговлею населення, яке мусить покривати страти? Треба зазначити, що головою рівенського соймику є п. Богуславський, місцевий староста, відомий з енергійної ліквідації інциденту на шевченківському святі української гімназії та виборчий комісар, що так добре перевів вибори до сойму й сенату в цій окрузі.

Чутки про зміни. В останніх днях пішли чутки, що в звязку з невдалими торговельними операціями рівенського соймику староста п. Богуславський має перейти до дубенського повіту, а дубенський староста, відомий кооператор п. Канський, одержав інше призначення.

„Народня Торговля". Філія „Народньої Торговлі" в Луцьку відчиняє склеп у місточку Олиці на Луччині. Склеп „Н. Т." в Олиці матиме велике значіння для кооператив цього району, що дуже віддалені від луцького гуртового центру.

Митр. Денис на Волині. До Почаївської лаври прибув з метою ревізії митр. Денис. Цей приїзд на Волинь звязують також з унійною акцією та буцім-то з проектом якихось уступок для українців. Та трудно цьому повірити.

Зменшення числа слідч. суддів. На Волині зменшено число слідчих суддів (по одному) в Рівному, Костополі, Здолбунові, Кремянці, Вишнівці, Радивилові й Домбровиці. Слідчі справи на Здолбунівщині й Костопільщині передають городським суддям.

За шпигунство. Окружний суд у Рівному засудив за шпигунство на користь Радянщини Прокопа Мізюка на 10 років тяжкої вязниці, а Франціішка й Міхала Нагалевських, Віктора Багінського, Юзефа Боровського й Феліцію Багінську на 8 років тяжкої вязниці.

Комуністи. Трибунал окружного суду в Ковлі засудив членів комуністичних „ячейок" Любомльщини на вязницю від 2 до 4 років. На чолі комуністичної роботи на Любомльщині стояв Іцек Цукерман та його жінка Ройза. — На Горохівщині поліція арештувала кількох членів районового комітету й комуністичних „ячейок", всього 14 осіб.

Як роблять польські кооператори? Зїзд польських кооператив у Луцьку постановив будувати в Луцьку власний дім для бюра й складів. Треба зазначити, що в волинській окрузі є всього цих кооператив 24. А що роблять українські кооперативи, щоби мати свої домівки?

—o—

Судова розправа проти бувших українських послів.

Довідуємося, що судова розправа проти бувших послів о. прал. Л. Куницького й Івана Заваликута відбудеться не в Чорткові, але у Львові. Дня 20. ц. м. вислані вже акти розправи до львівського окружного суду. День розправи покищо невідомий.

Так само Найвищий Суд делегував до Львова розправу проти о. Пелліха б. посла і пароха Радехова. Розправа ця мала відбутися в Золочеві.

Б. сенатор Василь Бараник стане незабаром перед золочівським карним судом за провини, виголошувані на вічах в Золочівщині в часі виконування свого мандату.

Б. берестейський вязень і б. посол Дмитро Паліїв сидить ще дальше у львівській тюрмі вже більше як рік. Речинець розправи невідомий.

Дальші пляни Японії.

Японські урядові кола, невдоволені становищем Союзу Народів у манджурському конфлікті, обмірковують тепер, як повідомляють з Токіо, намір виступити зі Союзу Народів. На їхню думку не тільки злеґковажено становище Японії, але Союз Народів відступив також від своїх засад, кладучи замалий натиск на незайманість міжнародніх договорів. Зачувати, що японський уряд побільшить свої війська в Манджурії, бо, мовляв, дотеперішня їхня скількість заслаба, щоб опертися нападам китайських бандитських ватаг.

Безуспішність вашинґтонської конференції.

В заграничній пресі починає переважати погляд, що вашинґтонська конференція потерпіла невдачу. Урядовий комунікат не сказав нічого реального поза деклярацією, що Франція й Америка хотять втримати золотову валюту. Це тільки відгомін умови, зробленої раніше французькими й американськими фінансістами, що зовсім могла обійтися без цілої вашинґтонської конференції. Всі інші уступи комунікату свідчать, що у Вашинґтоні нічого не полагоджено. Загально думають, що невдача вашинґтонських нарад це наслідок німецької контракції, до якої зачисляють виступ сен. Борага. Він розбив можливість французько-американського порозуміння, спровокувавши заяву Лаваля, яка унеможливила всякі реальні розмови на тему економічного ратування світа.

Всеж таки французька преса потішається політичними здобутками, які осягнула Франція у Вашинґтоні. Втримала, мовляв, свої позиції в справі розоброєння, безпеки кордонів і продовження гуверівської мораторії.

Всякого значіння відмовляє вашинґтонській конференції німецька преса, бо в міжнародньому положенні все лишається по давньому. Для розвязки питання міжнародньої кризи, політичної й економічної, не зроблено нічого.

—o—

Італійсько-німецька приязнь.

Італійський міністер закордонних справ Ґранді в часі своєї гостини в Берліні приняв на послуханні представників німецької преси. В розмові з ними підкреслив необхідність співпраці для санації міжнародного положення в Европі. Між іншим пригадав слова Мусолінія, який неразз зазначував, що відбудова Німеччини це одна з найважніших необхідностей Европи.

На дипльоматичному обіді у німецького канцлера Брінінґа міністер Ґранді зазначив, що Італія все відносилася зі зрозумінням до ролі, яка припала Німеччині в історії світа. Італійський уряд певний, що Німеччина, поконавши теперішні труднощі, буде з подвоєною силою продовжувати свою дорогу в будуччині. Італійський нарід проявитиме дальше духом приязни, витягає руку до всіх, хто хоче працювати в згоді над здійсненням великих ідеалів.

Також на принятті у президента Гінденбурґа Ґранді говорив про потребу міжнародньої співпраці над господарською відбудовою, зазначуючи, що відбудова Німеччини є першою умовиною поправи господарського положення в Европі. В справі розоброєння, яке незабаром буде найважнішою проблемою, Італія займе становище, зазначене на останній сесії Союзу Народів.

В офіціяльному комунікаті про політичну візиту мін. Ґрандія в Берліні та його розмови з урядовими чинниками сказано: „Розмови торкалися всіх політичних і господарських великих проблем міжнародного значіння, що домагаються негайної розвязки. В цих розмовах виявилася велика одноцільність в оцінці положення, а зокрема обі сторони прийшли до переконання, що успішна ліквідація світової кризи неможлива без пляново́ї співпраці інтересованих народів і що ця співпраця, оскільки має довести до успіху, мусить полягати на взаємному довір'ю та обосторонній пошані".

—o—

Студентське заворушення в Параґваю.

У столиці Параґваю Асунціон вибухло заворушення студентів. Студенти високих шкіл виступали проти президента республики вже від довшого часу; закидували йому заяву уступчивість для Болівії. Між Болівією та Параґваєм споконвіку триває колотнеча за спірну область між кордонами обох держав Ель Чако.

Недавно знищили студенти палату президента; президент утік із палати перед приходом юрби. Опісля студенти погромили вдруге редакцію часопису „Ель Лібераль" і кинулися руйнувати державні будинки. Поліція не могла вспокоїти розбурханої юрби й покликала до помочі військо.

Військо розігнало юрбу студентів обстрілом із скорострілів. При тій нагоді було вбитих 14, важко ранених 30 осіб.

Президент Параґваю проголосив стан облоги в Асунціон, а опісля уступив.

—o—

Ревізіоністичний фронт.

Французькі політичні кола приняли з великим невдоволенням промову Мусолінія в Неаполі. Як відомо, італійський диктатор зазначив, що без зміни мирових трактатів нема бесіди про реконструкцію Европи. Цю ревізіоністичну заяву Мусолінія, що поділала як грім з ясного неба на французів, вяжуть з заявою сен. Бораґа у Вашинґтоні та з побутом мін. Ґрандія в Берліні. Стало ясним, що твориться поважний ревізіоністичний, американсько-італійсько-німецький фронт, і Франція пробує тепер мобілізувати прихильників безвихідної ситуації, опертої на післявоєнних трактатах.

—o—

Бюджетові клопоти Австрії.

Маленьку Австрію приневолили бути самостійною державою. Одначе політичні, а передовсім господарські умовини виказують цілковитий нонсенс існування самостійної австрійської держави. Австрія мусить чимраз більше задовжуватись, щоби вирівнати доходи малопродуктивного краю і перепромисловленої столиці Відня, в якому живе близько 1/3 всього населення держави. Неменшим тягарем є накинені трактами емеритури для бувших австрійських урядовців, під якими вгинається всяке здорове бюджетування. Створення великих суспільних аґенд держави обтяжує теж немало бюджет. Прелімінар бюджету на р. 1932, предложений якраз парляментові до дискусії, виказує в усіх продуктивних і необхідних рубриках небувалі ощадности і є в видатках на 131 міліонів шілінґів, а в доходах на 164 міл. шіл. менший від бюджету попереднього року. На р. 1932 виказує прелімінар такі позиції:

	видатки:	доходи:
	в міліонах штерлінґів	
1. державна адміністрація	1.462	1.281
2. монополі	195	447
3. держ. підприємства	286	274
4. залізниці	56	0·06
разом	1.999	2.002·06

У самій державній адміністрації роблять довги (306 міл.) й емеритури (206 міл.) майже четвертину, а разом з соціяльними тягарами (416 міл.), майже половину видатків. Не диво, що на інших 25 ресортів остає небогато. Деякі з них виказують у порівнанні з іншими державами просто мініятурні числа, от як військо (82 міл.), або міністерство закордонних справ з усіма аґендами репрезентації і розвідки (6 міл.). Зате не забули за освіту (56 міл.) і навіть мистецтво (3,5 міл.), які-то позиції меншають в інших державах на користь війська і поліції або ріжних „диспозиційних" фондів.

Австрійські економісти дивляться скептично на вдержання усього бюджету, вказуючи на господарську безвиглядність країни, якій забороняють шукати господарської співпраці з іншими („аншлюсс"), добачуючи в цьому вічно грізне марево колишньої могутньої Австрії чи воюючої Німеччини.

Берестейський процес.

У другому дні розправи переслухували обв. *Лібермана*. Прокуратор пригадує, що він обвинувачений у цьому, що від 1928. до 1930. р. приготовляв замах задля усунення уряду. Обвинувачений не почувається до вини. Замаху не приготовляв, лише *хотів й хоче повалити цей уряд парляментарним шляхом*. Кажуть, що польські соціялісти вихісновують кожну хвилину для поглиблення акції, коли запримітили розбрат між інтересами партії і ділами Пілсудського. Себто, що Пілсудський говорить мовою янголів, а соціялісти мовою злочинців. Коли на конгресі домагалися уступлення президента Польщі, то тому, що він не є монархом із Божої ласки, ні з уродження. Президента вибрали такі звичайненькі люди, як обвинувачені. Обвинувачений є теж виборцем. Президента вибирали співгорожани, тому на ньому тяжить мор. відповідальність. Конституція передбачує, що президент може навіть допуститися злочину, зломити конституцію

Після

крак. конгресу настала перерва. За обвинуваченим сидить той, якого силою повалили. Коли обвинувачений став говорити про своє арештування, ослаб і просив, щоб йому дали відпочати. Після перерви каже, що в акті обвинувачення м. ін. приписують йому вину женевської брошури

Тут предсідник перериває Ліберманові. Обвинувачений відповідає на це, що не може бути мови про оборону, коли обвинувачені зазнаватимуть таких труднощів, одначе піддається ореченню предсідника. За взаємини з Вандервельдом тоді йому робити закиди. „Прошу мене засудити за це, що як я недавно бачився з Вандервельдом, із вдяки стиснув йому руку" — каже обвинувачений — „я міжнар. соціяліст, та люблю батьківську землю". *Він не винен, що сидить тут як обвинувачений, в інших обставинах сидів би тут як обвинувач*. При цьому цитує як доказ що одна стаття сан. преси трактувала Берестя виключно як політичний акт

Дальше предсідник переслухував другого обв. пос. *Барліцького*.

Він каже: Ми старалися та стараємося повалити уряд, одначе не шляхом замаху. Не знаємо, чи належимо до тих — як говорив один із оборонців — до найліпших зі суспільности, та знаємо, що належимо до міліонів, які є проти теперішньої системи. Президент держави в 1929 р. (коли то обвинувачений із Недзялковським був у нього на чаю) на запит, чи буде скликаний сойм, відповів, що не знає, бо ще не сказав йому того марш. Пілсудський. Часом каже про свої наміри на тиждень, часом на місяць наперед. Як пришлють папір, то президент рішучо підпише. Сойм зробили залежним від уряду. Конституція говорить зовсім щось іншого. Прокуратор закидає обвинуваченому те, що закордон говорить про них. Польща є в Европі, кожен знає, що діється в сусіда.

Після перерви зізнавав обв. **Дібоа.** До вини не почувається. З товаришами стремів до влади, та влада для ППС не є метою, лише засобом. Обвинувачені мали право виступати проти уряду. Коли сойм замкнули, треба було відкликатися до виборців і суспільности. Пілсудський говорив, що посли це ошуканці, фальшівники векслів і інших „паскудств". Обвинувачений питається, чи обвинувачені відповідають нині за це? В інтерву перед арештуванням послів Пілсудський говорив про незайманість або займаність послів. Це було вказівкою для Бернацького. Судяи Демант не переслухував обвинувачених (предс. перебиває. Тут відзивається обв. Кернік: Я дікареві доковував... Прокуратор усміхається) Дібоа: П. прокуратор не повинен сміятися, коли говоримо... Тому нас нічю арештували. Може нас засудять, та перед історією і суспільністю стаю з відкритим чолом.

Після 15-хв. перерви зізнавав обв. **Мастек.** До вини не признається. Брав участь у конгресі, та жаліє, що як господар конгресу, не міг голосувати за резолюціями. Хоче пояснити, як вели слідство. (Предс. перебиває). Обв.: Мене не арештували, а... (Предсідник вже був загрозив, що відбере обвинуваченому голос, коли буде про це говорити. Тепер після 2-кратн. напімнення відбирає Мастекові голос). Обор. Барціковський протестує проти того, бо про Берестя треба говорити, щоби справу вияснити.

Обор. Берензон просить, щоби Мастекові позволили говорити. Предсідник переходить над енунціяцією адв. Берензона до порядку та приступає до переслухання обв. **Праґера.** З огляду на пізну пору на просьбу Праґера, його переслухання відложили.

Зізнавали ще обв. **Цьолкош, Кернік, Савіцький.** Вони не признаються до вини.

„Король Жигмонт IV. на салі".

Біля журналістичних лавок возний приставив крісло, на якім сидить Вільський, відомий „король Жигмонт IV.". Кажуть, що він має привілей бути на всіх політичних розправах, тому не поминув і берестейського процесу.

ОСТАННІ ВІСТИ

СПРАВА АВТОНОМІЇ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ В АДМ. КОМІСІЇ СОЙМУ.

27. жовтня на засіданні соймової адміністраційної комісії пос. Недзялковський здав звіт про внесення ППС у справі автономії для українських земель у Польщі.

ВІДГОМІН ЗАЧИНЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ҐІМНАЗІЙ.

27. жовтня у сойм. освітній комісії розглядали **три внесення Українського Клюбу в справі зачинення трьох українських ґімназій у Рогатині, Дрогобичі та Тернополі.** Реферував пос. Войтович. Він зголосив внесення, щоби над тією справою перейти до денного порядку. Всеж таки розвинулася дискусія, що затяглася майже 4 години, при чому тричі промовляла пос. **Рудницька**, а в імені уряду директор департаменту мін-ства освіти Мендис і ін. Пос. Корнецький (НД) заявив, що представники його клюбу здержаться від голосування з причини малої скількости протидержавних виступів ґімназійних студентів у Рогатині та Дрогобичі. Зате голосували за внесенням референта в справі ґімназії в Тернополі. Пос. Пйотровський (ППС) заповів голосування за українським внесенням. Бесідник порівняв розпорядки польської шк. влади із розпорядками інших держав, приноровлюваних до польських меншин, які живуть у тих державах. Члени Стр. Людового вийшли зі салі перед голосуванням. На промови пос. Рудницької та пос. Пйотровського відповіла пос. Яворська (ББ).

Всі три внесення Українського Клюбу відкинено, а прийняли внесення референта, щоби над ними перейти до денного порядку. Пос. Рудницька заповіла, що на пленумі сойму зреферують цю справу, вона промовлятиме, щоби відповісти на закиди й арґументи, наведені представником мін-ства освіти і послами з ББ.

ДАНТЕЙСЬКІ СЦЕНИ В ТЕЛЕФ. ЦЕНТРАЛІ.

У Варшаві доручили 40 телефоністкам у телеф. централі виповідження. Це перша рата виповіджень, розложених на 3 місяці. Що місяця виповідатимуть 40 телефоністкам. Коли згадані телефоністки довідалися про виповідження, одна дістала серцеву атаку, впала та зранилася тяжко в голову, інша (вагітна) хотіла вискочити крізь вікно, ще інша хотіла скінчити самогубством, тому била головою об залізну крату. Покликаний лікар не міг дати собі ради з хорими й раненими.

БУНТ НІМЕЦЬКИХ МОРЯКІВ В ОДЕСІ.

До Гамбурґа прийшли вістки, що в одеській пристані збунтувалися моряки німецьких кораблів: „Асканія", „Біская" та „Шіндлер". Проводить бунтові залога „Асканії". Капітана, який хотів інтервенювати, моряки пострілили. Колиж вкінці вдалося вивести кораблі з пристані, 34 збунтованих моряків відплило на сушу й остали в Одесі.

ПРЕЗ. МОСЦІЦЬКИЙ НА ВІДПОЧИНКУ.

Через Катовиці переїхав до Вісли президент Мосціцький.

ПІСЛЯ ВИБОРІВ В АНҐЛІЇ.

Повідомляють з Льондону: Дотеперішні підсумки дуже корисні для народовецького уряду. Зі знаних 122 вислідів — прихильники уряду одержали 104 мандати. В тому числі — консервативні 86 (19 нових), ліберали гр. Герберта 18 (4 нові), лейбуристи 9 і ліберали Сімона 9 мандатів.

ЛЯВАЛЬ ВІДПЛИВ ДО ПАРИЖА.

У ночі з 27. на 28 ц. м. відплив прем'єр Франції Ляваль із Нового Йорку, щоби повернути до Европи.

НОВИНКИ

— **Українська робітня футер Юліяна Глушевського, Львів, вул. Коперника 16. II. пов. Тел. 54-46.** 254—7

— **Концерт Іванни Шмериковської-Приймової.** Заповіджений концерт артистки-співачки п-і Іванни Шмериковської-Приймової відбудеться у Львові в салі Муз. Т-ва ім. М. Лисенка в четвер, 5. листопада ц. р. Буде це перший виступ артистки перед львівською публикою після її повороту з музичних студій в Парижі. В концерті бере участь як пяніст-акомпаніятор д-р Н. Нижанковський.

— **У звязку з виборами до сойму** в перемиській окрузі просимо всіх, у кого залишилося більше число карток ч. 11, надіслати їх до Краєвої Народньої Канцелярії на адресу: Гр. Гладкий у Львові, вул. Костюшка 1а/II. п.

— **Погрожують, що битимуть шиби за наліпки „Р. Ш."** Людці, запоморочені ненавистю до всього що українське, — ходять по українських громадянах Личаківської дільниці Львова та погрожуються, що битимуть шиби там, де є наліпки „Рідної Школи". Між іншим ходить з такими погрозами командант „Стшельца" на Ялівці.

— **Розскопки на Волині.** Підчас прилюдних робіт у Заборній, на Волині, відкрили поганське цвинтарище. Знайдена посудина й зброя має яких 3—4.000 літ.

— **По широкому світі.** Перший сніг упав на води каналу Ля Манш, височини Анґлії й Шотляндії, а також у Мінхені й північних Альпах. — У Ридзині, ліщинського повіту, найшли старинні шведські укріплення та поржавілу зброю. Це останки шведського походу на Польщу за часів Яна Казимира. — Втік невідомо куди, директор одного виділу торговельного радянського представництва в Варшаві, Залізняк. Політичні еміґранти догадуються, що він приступив до ґрупи „неповоротців" Бесідовського; більшовики побоюються, що він оповістить тайни радянсько-французьких переговорів. — Перед багатотисячною юрбою Мусоліні у промові виступив проти більшовизму й лібералізму з дуже гострими закидами. — У Румунії нарахували останні списки 18,025.237 мешканців. — Гурт знавців летунства при „Авіяхімі" в Москві вибудував після трьохлітніх зусиль зразок літака, який держиться у воздусі без допомоги крил і виказує велику рівновагу підчас лету. — Б. диктатор Литви Вальдемарас задумує виїхати до Америки весною 1932 р. — В Ірляндії проголосили наглі суди. Перед таким судом відповідатимуть члени комуністичних орґанізацій. — Віче 20.000 китайських жінок у Шангаю ухвалило вислати до Манджурії жіночі відділи для боротьби з японцями. — У Франції та Німеччині є 2,000.000 більше жінок як мужчин. — Папська держава „Чітта дель Ватікано" випускає памяткові монети на 1,000.000 лір. — На університетах Зед. Держав хочуть завести „нумерус клявзус". — Вчора отворили віденську біржу. — Більшовики переводять докладну перевірку закордонних замовлень, пороблених торг. представництвами. — На місце „Руля" виходитиме в Берліні новий часопис російських еміґрантів „Крестянская Росія". — У Чехословаччині перевели 3.000 пробних защеплень протичахотною суровицею Кальмета. Всі щеплення вдалися. — Президентом Перу вибрали полк. Санчез Кара перевагою 30.000 голосів. Вороги обстрілювали після виборів його палату. — У Ґельсенкірхен (Вестфалія) вбили комуністи передовика поліції. — 50 комуністів поліція арештувала та опечатала їхню домівку. — До Народньої Ради у Швайцарії вибрали: 6 консерватистів, 36 з гр. Маріна, 28 лівих республиканців, 18 радик. республиканців, 85 гром. радикалів, 16 соціялістів-республ., 49 соціялістів і 3 комуністів.

З театру.

Нові вистави Театру ім. С. Тобілевича (Кооператива Український Театр.)

Станиславів.

Після довшої неприсутности в наших більших містах, наша найкраща трупа Театру ім. С. Тобілевича відвідала Станиславів, місто, де вперше повстала, зорґанізувалася, де мала найкращі успіхи та де громадянство найтепліше її приймає. Цим разом ансамбль поставив пєсу Щеглова „Пурга", що йшла з великим успіхом на великих радянських сценах.

Нелегка це песа; має вона всього три дієві особи. Серед сибірської тундри, завіяної сніговіями бореться з природою трьох людей: закохана пара американців і заточенець колишній — революціонер, засуджений за політичну діяльність на каторгу, тепер ідейний комуніст. Змагання цих людей із страшним впливом ду

стині показує, що люди відірвані від усіх звязків із культурою дичавіють, затрачують одно за одним усі моральні принципи, а навіть людяні почування. Звірині інстинкти беруть верх над обовязком і привязанням. Згодом вони зростають до трагічного конфлікту. Головний герой у цій пєсі, жінка, стає перед нелегким вибором: нового невідомого життя, повного пригод, або животіння в глухій тундрі для своєї дитини.

Цю центральну постать відтворила п. О. Кривіцька. Станиславівське „Українське Життя" пишучи про цю виставу передає захоплення публики її грою такими словами: „Треба сказати, що всі її дотеперішні креації блїднуть у порівнянні з цією останньою, що до деякої міри дає погляд на еволюційні можливості її таланту. Динаміка гри, широка скаля чуттєвих переживань, неімовірна тонкість моделювання доходять у неї до завершення". Не менші похвали йшли на адресу п. Блавацького: „Повна експресії стриманість, повна гармонія між мімікою, жестом і фразою, дискретна подача психічного нюянсу, свідомість засобів..." Третім був п. Королик, повний свіжости та енергії. **а. б.**

—o—

З кіна.

Небесна блакить — екраном.

Недавно німецький професор відкрив спосіб висвітлювати фільми на хмарах на висоті 2000 метрів. Фільму, висвітлювану на небі, видно у промірі двацять кільометрів. Апаратура до кидання фільм на небо дуже дешева. Винахід можна використати для пропаганди в місцевостях віддалених від міст. Одначе загрожує він упадком сучасним кінам, бо чи піде хто до них, коли зможе дивитися на фільму та сидіти на лавочці під своєю хатою?

Десятиліття фінляндської фільми.

Цього року святкує Фінляндія десяті роковини власного виробництва фільм. Виробництво від двох літ випускає звукові фільми. Має воно низку власних кін у країні та висвітлює в них не лише мистецькі ігрові фільми, але теж повчаючі й наукові.

„Пісня моряка".

Альберт Прежан, герой фільми „Під дахами Парижа", грає тепер у новій фільмі „Пісня моряка", яку приготовляє франц. виробництво.

„Подорож блох".

Такий наголовок має нова сензаційна фільма французького випуску.

Виробництво фільм в Альжирі.

Французи хочуть вибудувати виробництво фільм у Альжирі, яке випускало би фільми з африканського побуту.

Кіна Англії отворені в неділю.

Англійський парлямент розглянув прохання власників кін, щоби скасувати давній закон про заборону кінам грати в неділю. Більшістю голосів дозволив він аж тепер отвирати кіна в неділю на велику радість їх власників і кінових гостей.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Податки в натурі.

Податок у натурі! Наказ хвилі, скрути, кризи і міністерства фінансів...

Значить: Не маєш на податок грошей — давай у натурі, а що іно: як не маєш у натурі, тоді гризися, крути, проси прольонґати і тим подібного відписання.

На перший погляд виглядає воно зовсім просто, бо кожний думає в першу чергу про рільника. Отже: Збіжа, овочі, сіно, солома, загалом рільні продукти, а там далі: якась корівчина, свинка, вівця, чи коза, а ще далі кожушина, подушка, сорочка, чоботи.

Глибше роздумати — справа ускладнюється. Стає дуже складною!.. Адже податники це не тільки рільники. Є між тими щасливцями урядники, адвокати, лікарі, священики, співаки, письменники. (Цих останніх не дуже багато, але все таки десь-не-десь стрічать!) Як ці люди вивяжуться з милого податкового обовязку, коли прийдеться їм складати податок у натурі?!

Уявім собі:

Приходить до урядника наказ заплати. Він, як і всі податники, мовчить. Приходить другий — він мовчить. Врешті приходить третій наказ, але вже в товаристві екзекутора.

— Прошу заплатити.

— Не маю ані сотика.

— В такому разі: в натурі!

— Будь ласка. З приємністю. Я вам перепишу всіх податників три рази на брудно і три рази на чисто.

Адвокат теж не відмовляється виконати свій обовязок.

— Як попадете до кримінала, я буду вас боронити.

— Держава з цього не буде мати ніякої користи.

— Як можна бути таким скромним! Чиж державі не залежить на добрих і солідниках урядовцях?!

Адміністратор часопису теж буде викручуватися „натуралями".

— Я вам поміщу анонс.

— Нащо мені анонс?! Анонсами не залатаю бюджету.

— Чому ні! Якби я мав досить анонсів, то полатав би бюджет часопису аж гей. Послухайте, ласкавий пане. Дам вам анонс такий: „Всі, до кого прийде пан екзекутор Ікс, повинні зложити негайно залеглий податок, так, як складають передплату!".

Котрий екзекутор не знає видавничих справ, то може й погодиться.

Інші стани і собі підуть на „натуралія".

Співак заоферує партію з опери, дентист вирве зуб, а священик приречe відправити за дурно парастас на його гробі.

Ті жінки, які обовязані платити податок, будуть також змушені шукати ратунку в новім законі, що при їх бистроті і швидкій орієнтації не буде трудне до виконання.

Хто зна, чи не змягчиться тоді серце людини яка не сміє мати серця.

Адже супроти екзекутора навіть крокодиль це сентиментальний мазгай...

Галактіон Чіпка.

З судової салі.

Б. Кравців і 13 тов. перед львівським судом.

(Семий день розправи.)

БАЧИЛИ, ЧИ НЕ БАЧИЛИ. ПІЗНАЄТЕ, ЧИ НІ.

Отсі слова були, можна сказати, головним мотором сьогоднішнього дня. Через судову салю просунувся цілий ряд свідків, котрих зізнання мали бути рішаючі щодо евент. участи Книша в нападі під Бібркою та ролі обв. Дачишина і Максимюка в тому нападі.

Свідки *Сімон Каттер, Йосиф Майданський,* це ті, що були наочними свідками нападу. Каттер, мимовільний свідок нападу, оповідає, що йдучи до ліса, бачив пятьох підозрілих мущин, що крутилися по гостинці, або лежали в ліску біля того місця, де відбувся напад. Здогадуючися, що ті люди мають якісь лихі наміри, присів над ровом і приглядався, що роблять ті люди. Двоє з них ходило по обох боках гостинця. Коли наближався почт. віз, один із них нахилився, щоби собі нібито щось біля черевика поправити, витягнув револьвер і стрілив до постерункового. Цей поцілений упав долів. Свідок боявся, щоби і за ним не стріляли, тому скочив за копиці і там скрився. Тоді впало ще 30—50 стрілів.

Сконфронтований з обвинуваченими в безпосередній участи в нападі, себто Книшем, Дачишином і Максимюком, пізнає тільки цього останнього і то не з обличча, тільки з постаті (фіґури).

Другий з безпосередніх свідків візник *Майданський*, що їхав поруч з убитим Молєвським, подає докладно як їхав за грішми і вже тоді бачив на дорозі в ліску якихсь незнайомих людей, та в ньому не зродилися тоді підозріння щодо їх злого наміру супроти нього.

При повороті стрінули двох людей, з яких один з віддалі ок. 10 кроків стрілив до них і вцілив постерункового. В тому моменті свідок скочив з воза в корчі. Там попався на третього мущину, якого пізніше розпізнав у вбитому Пісецькому. Цей копнув його і стрілив кілька разів за ним наздогін. Він втік на подвіря Церґера, якому оповів про напад м. ін. подробицю, що стріляли з двох сторін. Сьогодня він каже, що тільки один стріляв, хоч йому предсідник і прокуратор пригадують те, що тоді сказав. Сконфронтований зі свідком Каттером не погоджується з ним, бо Каттер твердить, що стріляли оба.

Свідок *Софія Ставінська* з Рогатина, господиня, у якої мешкав обв. Вирста.

Предс.: Чи пригадуєте собі, чи приходив до Вирсти якийсь таємничий мущина в короткий час після нападу?

Свідок.: Так.

Опісля докладно подає, як зайшов цей таємничий мущина раненько на її подвіря і питав за Вирстою. На це Вирста вийшов, запросив цього мущину до кімнати, гостив його квасним молоком. Коли ж гість незабаром вийшов, Вирста приніс їй якийсь вузлик з убранням і казав спалити, що вона й зробила.

На запит предсідника, чи пізнає Максимюка, себто цього осібняка, що мав бути у Вирсти, свідок після деякого вагання стверджує, що це той сам.

Заінтерпельований Вирста, що може на це сказати, повторює це, що сказав у слідстві, себто, що все це є видумкою.

СВІДКИ ПРОТИ ДАЧИШИНА.

Опісля розпитували свідків, що бачили обв. Дачишина як вертав босий, оболочений домів в кілька днів після нападу. Це свідки Різе, Бернадінер, Кубова і Кузняк. Ця остання, служниця у пп. Дачишинів, на запит предсідника в якій мові хоче зізнавати, каже „в своїй рідній" (себто українській).

Ці свідки назагал не вносять нічого цікавого. Стверджують тільки, в яких обставинах бачили Дачишина після нападу, а один свідок подає, що бачила Пісецького, як він рано, день перед нападом, викликував Дачишина з хати і вибрався з ним десь в дорогу. Коли часописи повідомили, що Піс. убили під Бібркою, свідок догадався, що й Дачишин мусів там бути.

Свідок *Анна Словік*, їхала в тому дні як був напад біля „Дубини" і бачила двох осібняків, що там крутилися. На запит чи пізнає між обвинуваченими когось з них, свідок каже, що з постави пізнає обв. Книша, а коли прокуратор нагадує, що вона в слідстві пізнавала Книша без застережень, свідок змінює своє зізнання і каже, що в Книші пізнає цього чоловіка, якого бачила біля ліска „Дубина".

Низку запитів обор. д-ра *Глушкевича*, що мають висвітлити її моральність, а в звязку з тим і достовірність її зізнань, предсідник Ягодзінський ухилює. Опісля ставить *прокуратор* внесок покликати на свідка слідчого суддю Янушевського і поліц. агента Бабяка, для сконфронтування їх зі свідком Анною Словік.

Д-р Глушкевич противиться цьому внескові і зі свого боку пропонує покликати на свідка Якова Айзена, власника автобусу, яким їхала в критичному часі свід. Словікова. Він теж мав бачити цих двох осібняків, про яких говорила Словікова, котру просить задержати до конфронтації з Айзеном. Трибунал узгляднив оба внески.

Дальші свідки **Монастирська**, власниця віллі, де мешкав обв. Книш і її служниця **А. Гаврилюк** подають, що на феріях після випровадження Книша, мешкав там якийсь час обв. Максимюк.

Вкінці серед загального вже перемучення відчитав предсідник зізнання Дарії Пісецької, сестри вбитого Гриця Пісецького і нареченої Дачишина. Вона на розправу не явилася. Бачилася кільканацять разів з обв. Дачишином, коли він перебував в домі Андрущака, вже після нападу.

Вкінці останній свідок **Анна Гофбавер** з Калуша, що мешкала у Львові недалеко дому родичів Дачишина, мала бачити його як вертав босий домів. Сьогодня вона собі не пригадує чи то був Дачишин.

На загал сьогоднішні свідки не вияснили справи, навпаки можна сказати, що впровадили навіть хаос в деякі моменти, які виглядали досім ясними, чим створили ще більш хаотичну ситуацію. Тому деяких з них будуть розпитувати вдруге пізніше. **(н.)**

—o—

Дописи.

БУЧАЧЧИНА. (На що пішли гроші з екзекуційного?). По селах бучацького повіту ходить спенс'онований урядовець староства в Бучачі Котович і поручає війтам та громадським секретарям стягати по 2 зол. екзекуційного від платників податків ґрунтових і оплат дорогових без огляду на те, чи хто з податками залягає, чи ні. По закону податок (осіння рата) має бути виплачений в часі від 15. жовтня до 15. листопада. Війти на припоручення того Котовича вже постягали податок при кінці вересня і з початком жовтня. Люди зазичувалися в лихварів і платили, бо боялися екзекуції. Тільки деякі війти не послухали того панка і не стягали тепер по 2 зол. екзекуц. А кількох війтів їздило до староства, де їм сказали, що Котович є на пенсії і не має права видавати ніяких поручень. Але загал війтів екзекуційне таки постягав. Цікаво знати, на яку ціль пішли ті гроші? А було тих грошей досить, бо тільки з одного села вплинуло почад 600 зол. Можеб так наші посли спиталися про це у воєвідстві? — **Господар.**

БОРЩІВЩИНА. (З подільських гаразддів. — В одному повіті так, у другому зовсім інакше). Читальня „Просвіти" в Заболотівці, чортківського повіту, для звеличання 50-ліття „Рідної Школи" підготовила гарну програму свята та влаштувала цілу низку концертів-свят „Р. Ш." в чортківському повіті. По вимогам чортк. староства всю програму свята та весь текст промови, деклямацій і пісень подано до цензури і п. цензор не знайшов у всіх цих текстах нічого підозрілого та каригідного; червоний цензорський олівець не зачеркнув ні одної букви, а на кінці всіх текстів пишалося маєстатичне: „Zezwalam". Зі 100%-ою певністю, що дістанемо дозвіл та зі „zezwalam" чортк. староства в руках вислала заболотівська читальня свого представника до староства в Борщеві, щоби і там вистарався за дозвіл на влаштування свята „Р. Ш." з тією самою програмою в селі Глубічку, повіту борщівського. І — о диво! Наша 100%-ова певність відразу змаліла до зера. Прийшлося предкладати ще раз усі тексти, а коли ми їх одержали з поворотом у свої руки, то нашим очам представився дивний образ: ті невинні тексти (перепущені в цілости чортк. староством!) так немилосердно посчеркували, що з усього не лишилося навіть стільки, аби можна було бодай пів години заповнити. Не було попросту реченя, якого не задраснув би п. цензор! З реферату про „Р. Ш." вичеркнено цілі сторони. Прим. з речення „Нехай при „Р. Ш." стануть думкою й ділом усі ті, що мріють про інший, кращий час" счеркнено слово „інший", а з речення „Хай нас усіх злучить як українців довкола великих завдань для національної майбутности Р. Ш." счеркнено слова „для національної майбутности"... Крім цього счеркнув п. цензор в цілости вірш о. Труха ЧСВВ п. н. „Народе мій", друкований в календарі „Місіонаря" з 1927 р., що перейшов очевидно строгу львівську цензуру, та пісню „Ой та зажурились". В пісні „Ой зацвила черемха" не подобалося слово „січовий" (стрілець) і його скрізь заступлено словом „молодий". Вкінці з вірша І. Воробкевича п. н. „Рідна мова" слова „Хто горнеться до чужого" ще якось перейшли ціло, але „того Бог карає" ніяк не міг п. цензор пустити на сцену і зам'сть цих слів вставив свої: „той свого не знає" (!!). Накінець останні слова, що впали жертвою цензорського олівця: „Свої його цураються, в хату не пускають, а чужії мов заразу-чуму оминають". — Ось серед яких відносин доводиться вести у нас на Поділлі невинну, наскрізь леґальну культурно-освітню роботу! — Б. С

СПОРТ.

З успіхів У. С. К. „Скала" в Стрию.

С. К. „Самборія"—У. С. К. „Скала" 0:3.

Рішаючі змагання за мистецтво Ц-кляси між цими дружинами закінчилися воковером (0:3) в користь „Скали", що його суддя висвистав з причини недоставлення „Самборією" мяча до змагань. „Скала" має розіграти ще одні мистецькі змагання з Гакоаг'ом. Одначе без огляду на їх вислід переходить до кляси Б., бо не може вже заняти нижчого місця, як 2-ге, а в цім році зі стрийської підокруги переходять до кляси Б. дві дружини.

Цей перехід до вищої кляси є безумовно великим успіхом відновленої в цім році „Скали". Успіх цей завдячити треба не лиш змагунам, а в першій мірі проводові, спеціяльно-ж орґанізаційному хистові д-ра Гулейка, заст. голови і праці провідників секцій копаного мяча і легко-атлетичної, пп. І. Сухара й Р. Петріва. Якщо громадянство підтримає зусилля молодої дружини, а ті наші змагуни, котрі досі є членами польських дружин у Стрию (Хомишинець, Лапчук, Паращак, Мельничук, Фільварків) вступлять у ряди „Скали", тоді наша стрийська „Скала" в короткім часі стане одною з найліпших провінціональних дружин. **П. М.**

—o—

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

Проф. д-р Леопольд Коплер: РЕЛІҐІЯ Й ПОЛІТИКА. Ст. 128. Львів, 1932. Накладом Орґанізаційного Комітету Української Католицької Народньої Партії.

Борис Колодій: ГАЛИЦЬКА СОЦІЯЛІСТИЧНА РАДЯНСЬКА РЕСПУБЛИКА. Спомини з 1920 р. Ст. 28. Львів, 1932. Накладом Української Католицької Орґанізації.

ЖУРНАЛИ.

НИВА, часопис присвячений церковним і суспільним справам. Ч. 10. Р. XXVI., жовтень 1931. Зміст: о. Т. Жевуський: Голос св. Отця про енцикліку „Rerum novarum". о. д-р Г. Костельник: Прольоґ до віри в триєдиного Бога. о. Северин Матковський: Похвала або культ Пресв. Діви Богородиці Марії в гр.-кат. Церкві. о. Степан Хабурський: Діточі Парохіяльні Бібліотеки. Володимир Кучабський: Нинішня кріза а наші чергові завдання. о. Х. Святочна інавґурація. Реколекції і соборчик чотирох деканатів у Гребенові в днях від 31. VIII. до 4. IX. 1931. Всячина. Проповіди.

УКРАЇНСЬКИЙ ФІЛЯТЕЛІСТ, місячник. Число 9—10. Відень, жовтень 1932. Рік VII.

ВІСТИ з ЛУГУ, місячник. Ч. 10. Р. VI. Львів, жовтень 1931.

ШЛЯХ ВИХОВАННЯ Й НАВЧАННЯ, педаґоґічно-методичний місячник. Р. V. Ч. 8. Львів, жовтень 1931.

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 27. X. п. р. за масло експортове та десерове пріма 3·10 зол., за літру молока 23—24 сот., літру сметани 1·10 зол., копу яєць 6·00—6·20 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Середа, 28 жовтня, година 7·30 веч. „Буря у склянці води".

Четвер, 29. жовтня, година 7·30 веч. „Буря у склянці води".

Пятниця, 30. жовтня, година 7·30 веч. „Тінь" (премієра).

Театр Ріжнородностей:

Середа, 28. жовтня, година 7·30 веч. „Колисанка".

Четвер, 29. жовтня, година 7·30 веч. „Моральність пані Дульської".

Пятниця, 30. жовтня, година 7·30 веч. „Колисанка".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Трагедія на Монблян" і додатки.

КАСІНО: „Бастер Кітон на фронті".

КОПЕРНИК: „Марлена Дітріх як Х-27".

ЛЕВ: „Прімабалеріна Його Ц'сарської Величности.

МАРУСЕНЬКА: „Марлена Дітріх як Х-27".

МІРАЖ: „Гріх і висновок" та „Подружжя дітваків".

ОАЗА: „На Заході без змін" (Ремарка).

ПАЛЯС: Звукова фільма „Королева дансінгів".

ПАН: „Відродження" (на основі повісти Льва Толстого; Джон Гільберт).

ПАСАЖ: „Чорт із Арізони" та звукові додатки.

ПРОМІНЬ: „Чудеса в Масабельських горах".

СТИЛЕВЕ: „Чорт" (Род ля Рок) та звукові додатки й комедія.

УТІХА: „Кровавий жарт", „Двобій в атаку" (Том Мікс).

ХИМЕРА: „Крівавий жарт" (Ришард Тальмадж) і „Двобій Тома Мікса").

Програма радіо.

Пятниця, 30. жовтня 1931.

Липськ (259,3) 16·30 Концерт. **Моравська Острава** (263,4) 12·35 Концерт. **Брно** (341,7) 21·00 Концерт. **Льондон** (356,3) 15·00 Еспанська музика. **Гамбург** (372,2) 17·20 „Анна Ріттер". **Букарешт** (394,2) 20·45 Концерт. **Сотенс** (403,8) 0·00 „Десять літ французької поезії". **Берлін** (419) 16·30 Пісні. **Харків** (426) 18·00 і 20·00 Концерт. 0·01 Оповістки. **Рим** (441,2) 21·00 Опера „Трубадур". **Гельсінгфорс** (453,3) 19·00 Концерт. **Лянгенберг** (472,4) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) 22·20 Сучасна музика. **Міляно** (500,8) 22·15 Концерт. **Брукселя** (508,5) 21·00 Концерт. **Відень** (516,4) 19·00 „Люди й привидання". **Рига** (525,5) 19·03 „Жовнір з шоколяди" — оперетка. **Мінхен** (532,9) 17·20 Концерт. **Будапешт** (550,5) 22·10 „Університетські міста на Угорщині". **Люблина** (1575,8) 15·00, 18·30, 20·00 Концерти. **Ославо** (1071,4) 18·30 Концерт. **Калюндборг** (1153,8) 22·50 Танкова музика. **Москва** (1481) 15·00, 18·15, 19·25 Концерт. **Кеніґсвустергавзен** (1634,9) 19·00 Виклад для лікарів. **Париж** (1724,1) 21·45 Розмова дон Кіхота й Санчо Панча.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Четвер, 29. жовтня 1931.

Львів (380,6) 11·40 Перегляд краєвої преси ПАТ. 11·58 Час із Варшави. 12·10 Про погоду дня. 12·15 „Про що треба знати". 12·35 Концерт. 15·05 Господарські оповістки. 15·25 Нові книжки. 15·50 Для молоді: „Пташиний рай"; „Музичні інструменти". 16·20 Навчання французької мови. 16·40 Музика. 17·10 „Пів години у робітні природника". 17·35 Концерт. 18·50 Всячина. 19·15 „20. річниця великої гри". 19·45 Радієвий денник. 20·00 „Вартість золота". 20·15 Концерт. 21·25 „Пригоди князя". 22·30 Англійські пісні. 22·40 Додаток до денника. 22·50 Спортові новини. 23·00 Танкова музика. Грамофонові кружки: 15·20, 16·15, 19·35.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Український Театр під адм. проводом І. Волощука.

ТУРКА н/Стр.:

31. X. „У вирі кохання".

1. XI. „Циганка Аза".

Готується до постановки „Поїзд мара" і „20 днів тюрми". З Турки вступить Театр ще на 2 вистави до Самбора. Репертуар оголошений буде в афішах. Склад трупи 23 особи. Власна концертово зіграна орхестра. 489

Театр ім. С. Тобілевича. (Кооператива Український Театр).

ЖИДАЧІВ:

28. X. „Пурга".

29. X. „Про що тирса зашелестіла".

Відтак театр виїзджає на кілька вистав до Стрия.

Український Подільський Театр.

ГРИМАЛІВ.

28. X. п. р. „Танок Венери"

29. X. п. р. „Церковна Миш".

СКАЛАТ.

30. X. п. р. „Плач Ізраїля".

31. X. п. р. „Жінка Вампір".

Вскорому часі Театр виставить народню оперетку „Козацьке Сватання" і „Жидівський Розвід".

Склад Театру 16 осіб, власна концертова орхестра під пров. п. Кашиця. Просимо ласкаво Вп. п. Акторів п. Янішевського і Єрофеєва подати свою адресу на імя Ю. Кононіва. 685

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Олександер Костиу. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.